Izhaja vsak četrtek in stane s poštnino vred ali v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 12 din., pol leta 7 din., četrt leta 4 din. Izven Jugoslavije 18 din. Naročnina se pošilje na upravništvo „Slovenskega Gospodarja" v Mariboru, Koroška cesta 5. List se dopošilja do odpovedi. Naročnina se plačuje v naprej. Telefon interurban št. 113.

Posamezna številka stane 3 krone ali 60 para.

Poštnina plačana v gotovini.

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO.

Uredništvo: Koroška cesta št. 5. Rokopisi se ne vračajo. Upravništvo sprejema naročnino, [illegible] in reklamacije.

Cene inseratom po dogovoru. Za večkratne oglase primeren popust. Nezaprte reklamacije so poštnine proste.

Čekovni račun poštnega urada Ljubljana št. 10.603.

Telefon interurban št. 113.

32. štev. Maribor, dne 10 avgusta 1922. 56. letnik.

KATOLIŠKI SHOD V MARIBORU

se vrši

v nedeljo, dne 20. avgusta 1922, na vrtu Dijaškega semenišča, nasproti gimnazije v Koroščevi ulici 12.

SPORED:

1. Ob pol 8. uri se zberejo udeleženci na Slomškovem trgu pri stolni cerkvi, od koder ob 8. uri skupno odkorakajo na zborovališče.

2. Ob pol 9. uri pridiga: Kanonik dr. M. Vraber. — **Po pridigi pontifikalna sv. maša.**

3. Po sv. maši zborovanje o sledečih predmetih:

a) Položaj katoliške Cerkve: dr. A. Korošec, narodni poslanec;

b) Katoliški tisk: J. Kremžar izLjubljane;

c) Vera v praktičnem življenju: dr. J. Leskovar;

č) Katoliška vzgoja v šoli: prof. Ivan Vesenjak.

4. Po zborovanju litanije presv. Srca Jezusovega, posvetitev božjemu Srcu, zahvalna pesem in sv. blagoslov. — Katoličani! Na branik za naše verske svetinje!

PRIPRAVLJALNI ODBOR.

Višje oblasti proti občinam.

(Iz govora poslanca g. Stanovnika na 106. seji nar. skupščine.)

Vsaka država, ki je pravno urejena, ima podrejene oblasti in to je tudi pri nas. Prva taka oblast, ki dela red in mir v državi, je občina. Od občine gre naprej na okrajno glavarstvo, potem na pokrajinsko vlado in nazadnje pride šele ministrstvo. Tudi naša država je tako urejena. Zato je naša dolžnost, da tudi mi pogledamo, kako se sedaj dela na podlagi ustave v naši državi. Občina, ki ima v prvi vrsti skrbeti za mir in red, je tista oblast, ki je podlaga javnega miru in reda. — Zato je pa tudi državna oblast dolžna, da občino podpira, da ji gre na roke, ji daje moč, da more svoje naloge točno in dobro izvrševati. Toda pri nas je baš nasprotno.

Poglejmo najprej, kako se postopa od strani državnih oblasti nasproti občinskim zastopom. Občinski zastoi imajo dolžnost, da izpolnjujejo odredbe okrajnih glavarstev. Okrajna glavarstva izdajejo različne koncesije in pravice državljanom. Vsako tozadevno vlogo pošljejo na dotično občino v svrho sklepanja in poročanja. Župan skliče občinski odbor, če je občina večja, po 36, najmanj pa 16 odbornikov. Ti odborniki z vso resnostjo premišljujejo, da bi dotično zadevo rešili pravično in nadrejenemu oblastvu objektivno poročali. Toda kaj se zgodi? Soglasni sklep občinskega odbora, opremljen z županovim potrdilom in občinskim pečatom, pošlje okrajno glavarstvo žandarmeriji, da ona razsodi, ali je imel občinski odbor prav ali ne. Ali ni sramotno, da pustimo, da se občinske avtonomne pravice na tak način zasramujejo? Žandarji naj poslujejo tam, kjer je potrebno, zasledujejo in love naj falote in hudodelce, ne kontrolirajo naj pa občinskih odbornikov, ki po svoji najboljši vesti in vednosti vršijo ukaze predpostavljene oblasti.

Kako se postopa z občinskim premoženjem, naj pokaže slučaj, ki je tako kričeč, da je treba, da ga sliši gospod minister in da prepove, da se kaj takega ne bo več ponavljajlo.

V neki občini na slovenskem je kupil občinski zastop zemljišče za regulacijo okrajne ceste. Napravil je pravilno kupno pogodbo, zemljišče odkupil ter napravil cesto, ostalo zemljišče je pa rabil za občinsko sejmišče. V času preobrata, ko je prešla občina v druge roke, in dotični odbor ni bil več na krmilu, je vsa stvar zastala in se to zemljišče ni prepisalo v zemljiški knjigi. Prav to leto pa, ni še dolgo časa tega, je okrajni sodnik dotično zemljišče, o katerem je dobro vedel, da je občinsko, prepisal na izjavo neke ženske na ime nekega društva. In sedaj mora občina pri sodniji iskati svoje pravice, da dobi to zemljišče nazaj. Ali ni čudno, če okrajni sodnik, ki dobro ve, da je zemljišče občinska last, to prepiše samo na izjavo neke ženske, da se mora potem občina tožiti in pri sodišču iskati stoje pravice?

Vzemimo drug slučaj, da vidimo, kako se postopa s krajnimi šolskimi sveti. Pred vojsko, okrog leta 1912 ali 1913 je deželni odbor kranjski vzel v najem neko staro šolo v Sloveniji, katero je imel potem za boletni urad in za stanovanje vodje boletnega urada. Dotična najemnina se je določila tako, da je bilo odmerjeno 200 kron za stanovanje, 300 kron pa za vzdrževanje hiše in vrta. Toda kaj se je zgodilo? Po preobratu, ko smo se ujedinili v skupno državo, so prenehali tudi buletni uradi in je prešlo pobiranje užitnine v roke finančne kontrole ozir. finančnih stražnikov. V dotično šolo se je finančna kontrola vselila, ne da bi vprašala krajni šolski svet ali sme ali ne, in ne da bi vprašala če in koliko bo morala plačevati stanarine. To je trajalo nekaj mesecev, ne da bi se kdo kaj zmenil za plačilo. Zato je krajni šolski svet sklenil v svoji seji, da o tem poroča predstojništvu urada, ker nikakor ne gre, da bi se kdo brez vsega nadaljnega nastanil v poslopju, ki je občinska last. Toda kaj se je zgodilo? Dotični gospodje so se obrnili na okrajno glavarstvo in okrajno glavarstvo je dotično šolo enostavno rekviriralo in določilo za vse šolske prostore z vrtom vred 600 kron letne najemnine. Dotični krajni šolski svet bi moral dobiti najmanj še enkrat toliko podpore od občine, da bi mogel plačati davke, dimnikarja in drugo. Ali ni krivično, da se tako postopa, da se na tak način kršijo obstoječi zakoni?

Ko se je krajni šolski svet proti temu pritožil, je dobil odgovor, da je pritožba prekasno vložena in da ji radi tega ni mogoče ugoditi.

Ali je potem čudno, če se razširja nezadovoljstvo med ljudstvom, ko ljudje vidijo, da državna oblast tako zlorablja svojo oblast, da tako postopajo s svojimi podrejenimi organi. Ali je potem čudno, če pravimo, da nismo enakovredni v svoji državi. Če bi bila naša država urejena tako, da bi bili državljani zadovoljni in da bi se ščitile njihove pravice, pa bi bilo vse drugače v naši lepi Jugoslaviji. Mi bi imeli zadovoljne in srečne državljane, mi bi imeli ljudi, ki bi šli radevolje v boj za nas. Tako pa slišimo povsod samo zabavljanje in to samo radi tega, ker nečete dati ljudstvu njegovih pravic.

V Sloveniji se je ustanovila pred daljšim časom Slovenska županska zveza. Ta zveza ima namen, da podučuje župane v njihovem poslovanju, da jih spodbuja k pridnemu delovanju, da jim pa tudi daje poduk in navodila, kako naj čuvajo avtonomne pravice svojih občin. Zveza je priredila preteklo leto in tudi letos več poučnih tečajev in iz tega mesta naj bo izrečena javna zahvala deželni vladi za Slovenijo, ki je šla zvezi vsaj toliko časa na roko, dokler se ni čutilo, da hoče Županska zveza tudi varovati pravice občin. Ko je neka podružnica Županske zveze protestirala proti krivicam, ki so se godile, ker so hoteli nekatere občine razkosati, ozir., ker so hoteli neki občini vzeti pravice, je odposlala Županska zveza resolucijo na notranje ministrstvo. Notranje ministrstvo je odločilo, da je to protipostavno, da se občine ne smejo pritoževati proti takim stvarem, in je poslalo pokrajinski vladi v Ljubljano nalogo, da se izreče ukor predsedniku Slovenske županske zveze. Radi tega torej, ker je varoval interese občin, je dobil ukor! To ni lepo, tako se ne dela za edinstvo in za ljubezen v naši državi. Zato bi jaz mislil, da je zadnji čas, da postanemo res ujedinjeni, da se pričnemo ljubiti med seboj in da pričnemo nepristransko postopati drug proti drugemu. Če se bo tako delalo, ne bo več toliko vika in krika in toliko nezadovoljnosti, ne bo več toliko vpitja, da se nam godi krivica in ne toliko pristranosti, radi katerih trpe naši državljani dostikrat veliko škodo.

Zaslombo bo pa imela država na državljanih le tedaj, če bo spoštovala pravico, če bo spoštovala na podlagi ustave postavljene zakone in če bo slišala glas tistih, ki se pritožujejo, da se jim godi krivica.

Če bo naša vlada tako delala, da bo upoštevala pravico, da bo ščitila revnega pred bogatejšim in gledala na to, da dobijo vsi enako pravico, potem lahko pričakujemo boljšo bodočnost in imamo lahko zavest, da bo naša država močna in da bodo njeni državljani srečni, kar je želja moja in vseh dobro mislečih državljanov.

Iz naše davčne politike.

(Besede g. poslanca V. Pušenjaka v narodni skupščini).

Če si nekoliko ogledamo posamezne vrste davkov, ki so zapopadeni v državnem proračunu dohodkov, moramo naglasiti ,da je splošna želja vseh gospodarskih krogov, da se vendar enkrat že izvede izenačenje davkov na način, da se bremena enakomerno razdele na vso državo in da se vsi sloji enakomerno obremene po svoji davčni moči.

Osebna dohodnina.

Nadaljna zahteva je, da se zlasti glede dohodnine nekoliko obzirneje postopa proti davkoplačevalcem. — Osebna dohodnina se plačuje samo v prečanskih krajih. Pred prevratom se je plačevala od lastnih dohodkov 1600 K dalje. Leta 1919 se je ta stopnja zvišala na 4800 kron, letos smo pa s težavo dosegli, da se je ta stopnja zvišala na 10.000 kron. Pa tudi ta stopnja je dosti prenizka; kajti danes 10.000 kron ne pomeni tega, kar je pred svetovno vojno pomenilo 1.600 kron. Danes za 10.000 kron ne morete kupiti toliko blaga, kolikor ste ga dobili pred vojno za 1.600 kron. Treba bo torej v bodoče, ako še ostane osebna dohodnina — ker ni videti, da bi se preveč žurili z novim davčnim zakonom — gledati na to, da se eksistenčni minimum znatno zviša.

V letošnjem finančnem zakonu se je glede osebne dohodnine marsikaka stvar poslabšala. Odpravili so osebni pozivi za davčno napoved, odpravili so se davčni plačilni nalogi in skrajšal se je prizivni rok od 30 na 15 dni. Vse te novotarije, ki niso v prid ne davčni oblasti in ne davkoplačevalcem, naj se zopet odpravijo in naj ostane v tem oziru vse pri starem.

Davek na poslovni promet.

Davek na poslovni promet povzroča v krogih naših kmetov, malih obrtnikov in trogovcev največjo nevoljo. V mnogih krajih se kmetje ne pečajo samo z obdelovanjem zemlje, ampak so tudi obrtniki in trgovci. Poglejmo na primer razmere v okrajih Gornji grad, Šoštanj, Slovenjgradec in Marenberg. Tam vsak kmet več ali manj baranta z lesom. Ni treba, da bi bil lesni trgovec. Tam je stara navada, ki se je razvila radi tega, ker kmetje ne pridelujejo žita toliko, kolikor ga potrebujejo za svojo potrebo. Nekateri ga pridelujejo zelo malo, drugi pa skoro nič. Ti kmetje niso lesni trgovci, ampak so po svojem pravem poklicu mali ali srednji posestniki, ki si ohranijo svojo življensko možnost na ta način, da se nekoliko pečajo z lesno trgovino. Ti ljudje morajo tudi plačata davek na poslovni promet, kakor mali obrtniki in drugi mali ljudje, ki nimajo bogve kakih dohodkov. Ta zakon bo treba tako spremeniti, da vsaj taki ljudje, ki se ne pečajo stalno s trgovino, ampak napravijo tu in tam tudi kako malo kupčijico, ne bodo prisiljeni plačevati davka na poslovni promet.

Davek na vojne dobičke.

Dalje je potrebno, da se izpremeni naredba glede davka na vojne dobičke. Tudi tu vidimo, da je ta davek za naše razmere težko breme, in to zlasti za naše kraje, kjer se je ta davek itak že pobiral. Mi vidimo, da je to breme tem bolj težavno sedaj, ker se zahteva, da se plača davek nazaj za leto 1920, ko je takorekoč minilo že skoro dve leti. Težko je sedaj ta davek plačevati za nazaj, ker se s tem onemogoči vsako gospodarsko preračunanje in se razdirajoče vpliva na gospodarsko življenje ter ovira vsaka trgovska in industrijalna podjetnost. Treba bi bilo ta davek za nazaj odpraviti in v bodoče opustiti vse davke, ki se odmerjajo za nazaj, ker je s tem onemogočeno vsako delovanje trgovcev in obrtnikov.

Invalidski davek.

Nadaljni davek, ki se od leta do leta povišuje, je invalidski davek. Letos se je ta davek povišal na ta način, da se je reklo, da je treba ta davek odločiti v višini 4 dinarjev na vsakega prebivalca, tako, da znaša samo za Slovenijo 4 milijone dinarjev. Drugo, kar moram tudi grajati, je to, da se mora invalidski davek plačevati tudi od osebne dohodnine, kakor se je to letos določilo. Ko se je v prvi sekciji finančnega odbora razpravljalo o raznih davkih in poklicalo finančne delegate iz vseh pokrajin k tej razpravi ter poslušalo njihova poročila, je bilo zadnje vprašanje, ki ga je stavil predsednik finančnega odbora: »Gospod delegat, blagovolite povedati, ali je mogoče še kak davek povišati?« Resnici na ljubo moramo povdariti, da je delegat za Slovenijo odgovoril: »Pri nas ni mogoče osebne dohodnine več povišati, ker smo pri osebni dohodnini davčni vijak tako navili, da ga bolj ne moremo«.

Kljub tej izjavi finančnega delegata se je sklenilo, da se bo invalidski davek odmerjal kot doklada k osebni dohodnini. Na ta način se bo dohodnina za bodoče leto znatno zvišala.

Potreba davčne reforme.

Znano je, da pride največ nezadovoljnosti v naši državi od tega, ker imamo v vsaki pokrajini celo vrsto različnih davkov, ki si v posameznih pokrajinah niso enaki. Radi tega je potrebno, da se napravi velikooptezna davčna reforma. Način pobiranja davkov, ki vlada v Sloveniji, je zastarel in je jako krut za davkoplačevalce. Kadar se bo sklepal nov davčni zakon, moramo zahtevati, da se ne bodo upoštevale samo potrebe države, ampak da se bodo tudi uvaževale opravičene zahtve davkoplačevalcev: Davčni zakon naj tvori kompromis med potrebami države in med zahtevami davkoplačevalcev.

Mi vidimo, da so razne države, na primer Italija in Nemčija, že izvedle davčno reformo. Italija ima nov davčni zakon z dne 24. novembra 1919, Nemčija pa od 29. marca 1920. Tudi pri nas je treba to čimprej izvršiti.

Na podlagi načel, ki jih vidimo izražene v naši ustavi, je treba izdelati nov davčni zakon.

Mi bi mislili, da bo naše finančno ministrstvo uvaževalo te določbe ustave in da se bo oziralo na zgled Italije in Nemčije, kjer so sklenili davčni zakon, ki odgovarja tem načelom, ki pa obenem tudi napravi vso davčno zakonodajo enostavno. Toda naše finančno ministrstvo je sicer sklicalo posvetovanje in se je ob tej priliki izvolila komisija, ki izdeluje nov davčni zakon; a ta davčni zakon bo jako podoben bivšemu madžarskemu davčnemu zakonu. Zopet hočejo uvesti tri vrste davka, in sicer prvič davek od prinosa raznih gospodarskih panog: zemlje, hišne najemnine, obrti itd. Zanimivo je, da hočejo določiti, da bi se od zemlje plačalo kot davek 20 odstot. čistega donosa, od hišne najemnine 12 odstot., od obrti in trgovine pa samo 10 odstot. Torej hočejo zemljo najbolj obdačiti.

Kot drugo vrsto davka hočejo uvesti dohodninski davek po celi državi. Tretjo vrsto davka pa tvori pre-